

Minister van Justitie en Veiligheid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 16950
2500 BZ Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum

15 mei 2025

Onze referentie

6335607

Bijlage(n)

1

nota

Beslisnota bij brief TK - verbieden van organisaties die een bedreiging vormen voor de democratische rechtsstaat

1. Aanleiding

De Tweede Kamer heeft herhaaldelijk, onder meer door middel van een viertal moties, zorgen geuit over organisaties die een gevaar vormen voor de democratische rechtsstaat. In reactie op deze moties en conform het regeerprogramma is een verkenning uitgevoerd naar de wijze waarop andere landen omgaan met organisaties die onder meer banden hebben met terroristische organisaties en extremisme en terrorisme bevorderen. Daarnaast is onderzocht hoe andere landen omgaan met ongewenste buitenlandse financiering. In de onderhavige brief worden de resultaten van beide verkenningen weergegeven. Daarnaast wordt ook het huidige Nederlandse (wettelijke) instrumentarium beschreven ten aanzien van organisaties die de democratische rechtsstaat bedreigen.

2. Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd in te stemmen met de inhoud van de bijgaande brief en met verzending van de brief aan de Tweede Kamer.

3. Kernpunten

- In Nederland kan tegen organisaties die een gevaar vormen voor de democratische rechtsstaat strafrechtelijk en civielrechtelijk worden opgetreden. Organisaties die betrokken zijn bij terroristische activiteiten kunnen op nationale en internationale sanctielijsten worden geplaatst, om zodoende tegoeden te kunnen bevriezen en te voorkomen dat terrorisme wordt gefinancierd.
- De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) kan onderzoek verrichten naar organisaties die een gevaar vormen voor het voortbestaan van de democratische rechtsorde.
- Het initiatiefwetsvoorstel bestuurlijk verbod ondermijnende organisaties, dat ter behandeling voorligt in de Eerste Kamer, biedt geen oplossing voor de onderhavige problematiek. Het initiatiefwetsvoorstel is er niet op gericht om een bestuursrechtelijk verbod te kunnen uitvaardigen met betrekking tot organisaties die banden hebben met terroristische organisaties en extremisme en terrorisme bevorderen.
- Met betrekking tot ongewenste buitenlandse financiering heeft het kabinet de afgelopen jaren ingezet op het vergroten van de transparantie over doel en herkomst van financiering.
- Er is een verkennend onderzoek verricht naar de wijze waarop andere landen met deze problematiek omgaan. De verkenning ziet op Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Zweden, België en Denemarken.

- De onderzochte landen kennen verschillende mechanismen en wettelijke instrumenten om organisaties te kunnen verbieden en om ongewenste buitenlandse financiering tegen te gaan.
- Het kabinet vindt het van groot belang om in een zo vroeg mogelijk stadium vanuit de rijksoverheid normstellend op te kunnen treden tegen organisaties die onze rechtsorde bedreigen. Met name het Franse systeem, waarin een bestuursrechtelijk verbod kan worden opgelegd aan organisaties die onder meer oproepen tot geweld of steun verlenen aan terroristische activiteiten, biedt interessante aanknopingspunten voor verder onderzoek.

Datum

15 mei 2025

Onze referentie

6335607

4. Toelichting

- Voor strafrechtelijk optreden tegen organisaties moet sprake zijn van een verdenking van het plegen van een strafbaar feit.
- Voor de toepassing van artikel 2:20 BW dient er voldoende informatie voorhanden te zijn om een onderbouwd verzoek tot verbodenverklaring in te kunnen dienen bij de rechter. De lat voor toepassing van deze bevoegdheid ligt relatief hoog, aangezien gaat het om inperking van een grondrecht.
- Recent is de Wet transparantie en tegengaan ondermijning door maatschappelijke organisaties (Wtmo) in de Tweede Kamer behandeld. Dit wetsvoorstel introduceert nieuwe instrumenten om ongewenste financiering uit het buitenland tegen te gaan. Specifiek ten aanzien van mogelijkheden om op te kunnen treden tegen terrorismefinanciering en witwassen kent Nederland reeds diverse wettelijke maatregelen.
- Bij de internationale verkenning ten aanzien van het verbieden van organisaties is in het bijzonder aandacht besteed aan de Duitse, Franse en Britse situatie vanwege de inhoudelijke relevantie van hun (rechts)systematiek voor de situatie in Nederland. Met name het Franse systeem, waarin wettelijk is vastgelegd op welke specifieke en concrete gronden een organisatie bestuursrechtelijk verboden kan worden verklaard, is interessant om verder te onderzoeken.
- Bij het verbieden van een organisatie dient grote terughoudendheid te worden betracht, maar in bepaalde gevallen kan het noodzakelijk zijn dat een organisatie wordt verboden en ontbonden, bijvoorbeeld indien de nationale veiligheid in het geding komt. Dit gebeurt ook in andere Europese landen, blijkt uit de verkenning.
- In Nederland ligt de beslissing om een organisatie verboden te verklaren bij de rechter, als sluitstuk van een civielrechtelijke procedure. Juist bij organisaties die een bedreiging vormen voor onze democratische rechtsstaat vindt het kabinet het van groot belang om in een zo vroeg mogelijk stadium vanuit de rijksoverheid normstellend op te kunnen treden. Eerder ingrijpen kan niet alleen gewenst, maar ook noodzakelijk zijn.
- Zowel de bevindingen van de internationale verkenning naar het verbieden van organisaties als de verkenning naar het tegengaan van ongewenste buitenlandse financiering geven aanleiding tot nader onderzoek.

4.1 Politieke context

Met deze brief reageert u op vier moties die betrekking hebben op het verbieden van organisaties die onze democratische rechtsorde bedreigen: de motie Yeşilgöz c.s., de motie D. van Dijk/Eerdmans, de motie Van der Plas en de motie Stoffer. Tevens geeft u hiermee uitvoering aan het regeerprogramma.

4.2 Afstemming

De brief is afgestemd met DWJZ, DGRR en OM.

Datum

15 mei 2025

Onze referentie

6335607

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.